

DIE IMPLEMENTERING VAN DIE NASIONALE
BELEID VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS
IN DIE ORANJE-VRYSTAAT

Ingedien deur

IZAK NICOLAAS STEYN, B.A., M.Ed.

Proefskrif goedgekeur vir gedeeltelike nakoming
van die vereistes vir die graad

DOCTOR EDUCATIONIS

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR
CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

PROMOTOR: Prof. dr. H.B. KRUGER

POTCHEFSTROOM

1977

DANKBETUIGING

Met die voltooiing van hierdie studie wil ek graag my hoogste waardering uitspreek teenoor my promotor, prof. dr. H.B. Kruger, vir sy vriendelike en bekwame leiding, aanmoediging en wetenskaplike insig. As Christen-wetenskaplike het hy in 'n groot mate bygedra tot die wetenskaplike insigte en gevormdheid waaroor ek op hierdie stadium beskik.

Verder wil ek graag dank betuig aan:

Die Direkteur van Onderwys in die Oranje-Vrystaat, Mnr. W. Coetzee, wat my baie vriendelik ontvang en toestemming verleen het om die studie in die Vrystaatse primêre en sekondêre skole uit te voer;

Die Hoof van die Onderwysburo, Mnr. J.J. le Roux, wat tyd aan my afgestaan het vir bespreking van en leiding in aspekte van die empiriese ondersoek;

Hoofde van primêre en sekondêre skole vir die voltooiing en terugsending van vraelyste, waarin waardevolle inligting vervat was;

Die Direkteur van die Instituut vir Opvoedkundige Navorsing van die RGN, Mnr. J.B. Haasbroek, vir die beskikbaarstelling van personeellede en diens-te in die versameling van data;

Mev. H. Müller vir die netjiese tik- en drukwerk van die proefskrif; en

My eggenote, Jeannette en my ouers vir al die aanmoediging, onderskraging en opofferings tydens die studie. Hulle aandeel in hierdie verband dra my hoogste waardering weg.

Die skrywer

INHOUD

1. PROBLEEMSTELLING, DOEL, METODE EN PROGRAM VAN ONDERSOEK	1
2. GRONDSLAE EN TEGNIEKE VIR GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	6
3. INDIVIDUELE VERSKILLE BY KINDERS	19
4. OPVOEDKUNDIGE VOORSIENING VIR INDIVIDUELE VERSKILLE VANAF 1925 tot EINDE 1971	54
5. DIE NASIONALE BELEID VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS VANAF 1972	81
6. ONDERWYSVOORSIENING VIR BUITENGEWONE LEERLINGE IN 'N STELSEL VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	123
7. DIE PLEK VAN VOORLIGTING IN 'N STELSEL VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	137
8. EMPIRIESE ONDERSOEK	158
9. PRIMÊRE SKOLE: AANBIEDING EN INTERPRETERING VAN VRAELYSRESPONSE	166
10. SEKONDÊRE SKOLE: AANBIEDING EN INTERPRETERING VAN VRAELYSRESPONSE	190
11. SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	229
SUMMARY	268
<u>BYLAE</u>	
<u>BYLAAG 1</u>	279
Die implementering van die nasionale beleid van ge= differensieerde onderwys in primêre skole in die Oranje-Vrystaat	279
<u>BYLAAG 2</u>	
Die implementering van die nasionale beleid van ge= differensieerde onderwys in sekondêre skole in die Oranje-Vrystaat	284

BYLAAG 3

Begeleidende brief 293

BYLAAG 4

Opvolgbrief 294

Geraadpleegde bronne 295

INHOUDSOPGAWEHOOFSTUK 1

Probleemstelling, doel, metode en program van ondersoek	1
1. ORIËTERING	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Probleemstelling	2
1.3 Doel van die ondersoek	3
1.4 Metode van ondersoek	4
1.5 Program van ondersoek	4

HOOFSTUK 2

2. GRONDSLAE EN TEGNIEKE VIR GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Begripsbepaling	6
2.2.1 Differensiasie	6
2.2.2 Opvoeding	7
2.2.3 Onderwys	8
2.3 Prinsipiële grondslae	8
2.4 Opvoedkundige grondslae	10
2.4.1 Ongelykheid van kinders	10
2.4.2 Opvoeding tot volwassenheid	11
2.4.3 Mannekragbehoefte	12
2.5 Tegniese vir differensiasie	13
2.5.1 Differensiasie in bane of strome	13
2.5.2 Kruisgroepering	14
2.5.3 Differensiasie volgens vakkeuse en studiekursusse (-rigtings)	15

2.5.4	Differensiasie in tempo	15
2.5.5	Differensiasie deur die verryking van die sillabus	16
2.5.6	Regulering van tydsduur per sillabus	16
2.5.7	Differensiasie deur spesiale klasse	17
2.6	Samevatting	18

HOOFSTUK 3

3.	INDIVIDUELE VERSKILLE BY KINDERS	19
3.1	Inleiding	19
3.2	Oorsake van individuele verskille	19
3.2.1	Erflikheid en omgewing	20
3.2.2	Ras en nasionaliteit	22
3.2.3	Geslag	24
3.3	Omvang van individuele verskille	26
3.4	Vermoë	27
3.4.1	Wat is vermoë?	27
3.4.2	Die rol van vermoë in die opvoedkundige voorligtingsituasie	29
3.5	Aanleg, bekwaamheid en prestasie	36
3.5.1	Wat is aanleg?	36
3.5.2	Die rol van aanleg in die opvoedkundige voorligtingsituasie	40
3.6	Belangstelling	43
3.6.1	Wat is belangstelling?	43
3.6.2	Die rol van belangstelling in die opvoedkundige voorligtingsituasie	46
3.7	Die voorkoms van individuele verskille by kinders in bepaalde leeftydssfasies	49

3.7.1	Ontwikkeling van vermoë en aanleg	49
3.7.2	Stabilisering van belangstelling	51
3.8	Samevatting	52

HOOFSTUK 4

4.	OPVOEDKUNDIGE VOORSIENING VIR INDIVIDUELE VERSKILLE VAN 1925 TOT EINDE 1971	54
4.1	Inleiding	54
4.2	Transvaal	55
4.2.1	Die Nicolverslag (1939)	55
4.2.2	Die Lynchverslag (1950)	57
4.2.3	Die Steynverslag (1953)	59
4.2.4	Die Interkerklike Komitee (1955)	60
4.2.5	Die Van Wykverslag (1955)	61
4.2.6	Ontwikkeling tussen 1965 en 1971	62
4.2.7	Differensiasie deur spesiale onderwys	62
4.3	Kaapprovinsie	64
4.3.1	Pogings tot onderwysvernuwing	64
4.3.2	Differensiasie deur spesiale onderwys	65
4.4	Oranje-Vrystaat	65
4.4.1	Die Pretoriusverslag (1951)	65
4.4.2	Die Wentzelsverslag (1963)	68
4.4.3	Differensiasie deur spesiale onderwys	69
4.5	Natal	70
4.5.1	Die Gekonsolideerde Onderwysordonnansie van 1942	70
4.5.2	Die Wilksverslag (1946)	71
4.5.3	Memorandum van die Direkteur van Onderwys oor differensiasie in Natalse skole (1961)	72

4.5.4 Die Lightonverslag (1963)	73
4.5.5 Differensiasie deur spesiale klasse en skole	74
4.6 Departement van Hoër Onderwys	75
4.6.1 Ontwikkeling tot 1945	75
4.6.2 Die De Villiersverslag (1948)	75
4.7 Evaluering	78
4.7.1 Die oordrewe klem op die matrikulasiesertifikaat	78
4.7.2 Komprehensiewe hoërskole	78
4.7.3 Verdeelde beheer oor die onderwys	79
4.7.4 Voorligting	79
4.7.5 Opvoedkundige grondslae	80
4.8 Samevatting	80

HOOFSTUK 5

5. DIE NASIONALE BELEID VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS VANAF 1972	81
5.1 Inleiding	81
A. Die nasionale stelsel	81
5.2 Komitee van ondersoek (1964)	81
5.3 Wet no. 39 van 1967: Die wet op nasionale onderwysbe- leid	83
5.4 Wet no. 41 van 1967: Die wet op onderwysdienste	84
5.5 Implementering op 1 Januarie 1972	85
5.5.1 Skoolfases en studierigtings vir die Gewone kursus	86
5.5.1.1 Junior primêre fase	86
5.5.1.2 Senior primêre fase	87
5.5.1.3 Junior sekondêre fase	87

5.5.1.4 Senior sekondêre fase	88
5.5.2 Die Praktiese kursus	89
5.5.2.1 Identifisering van minderbegaafde leerlinge	89
5.5.2.2 Praktiese studierigtings en algemene kurrikulums	90
5.5.2.3 Evaluering en sertifikaatuitreiking	91
5.5.2.4 Oorskakelingsmoontlikhede	92
5.6 Die Gemeenskaplike Matrikulasieraad	93
5.6.1 Ontstaan en ontwikkeling van die raad	93
5.6.2 Lys van vakke vir die matrikulasië-eksamen	95
5.6.3 Universiteitstoelatingsvereistes vanaf 1972	96
5.6.3.1 Algemene bepalings	96
5.6.3.2 Voorbehoudsbepalings	97
5.6.3.3 Slaagpersentasies in die Hoër en Standaardgraad	98
5.6.3.4 Universiteitstoelatingsvereistes ten opsigte van bepaalde studierigtings	98
5.6.3.5 Vakkeusebepalings vir die nie-universiteitstoelatingskursus	102
5.6.3.6 Oorskakelingsmoontlikhede	102
B. Provinsiale toepassings van die nasionale beleid	103
5.7 Transvaal	103
5.7.1 Tegnieëse studierigting in Elektronika	104
5.7.2 Die Praktiese kursus in sts. 9 en 10	104
5.7.3 Funksionele Wiskunde en Natuur- en Skeikunde	106
5.7.4 Spesiale klasse en skole	107
5.7.5 Hulpklasse vir leerlinge met spesifieke leerge-stremdhede	107
5.7.5.1 Identifisering van leerlinge	107

5.7.5.2	Doel met hierdie vorm van buitengewone onderrig	108
5.7.5.3	Groepering van leerlinge	108
5.7.5.4	Personeel	109
5.7.6	Komprehensiewe eenhede	109
5.8	Oranje-Vrystaat	110
5.8.1	Algemene aspekte in die Gewone kursus	110
5.8.2	Die Praktiese kursus	111
5.8.2.1	Identifisering van dié leerlinge	111
5.8.2.2	Groepering van leerlinge	112
5.8.2.3	Voortsetting van die Praktiese kursus na sts. 9 en 10	113
5.8.2.4	Spesiale klasse en skole	114
5.9	Natal	114
5.9.1	Algemene aspekte in die Gewone kursus	115
5.9.2	Die Praktiese kursus	116
5.9.3	Voorberoephoërskole	116
5.10	Kaapland	117
5.10.1	Aanbieding van vakke op Hoër en Standaardgraad in dieselfde klas	117
5.10.2	Die Praktiese kursus	118
5. C	Die komprehensiewe hoërskool	118
5.11	Samevatting	122

HOOFSTUK 6

6.	ONDERWYSVOORSIENING VIR BUITENGEWONE LEERLINGE IN 'N STELSEL VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	123
6.1	Inleiding	123
6.2	Onderwys vir buitengewone leerlinge	123

6.3	"Buitengewone onderwys" volgens die Wet	124
6.4	Kriteria vir die tipering van "buitengewoonheid"	124
6.4.1	Intelligensiekwosiënt (I.K.)	124
6.4.2	Skoolprestasie	125
6.4.3	Fisieke toestand	126
6.4.4	Psigiese toestand	127
6.5	Vorme van en voorsiening vir buitengewoonheid	127
6.5.1	Fisieke gestremdes	127
6.5.2	Gedragsgestremdes	128
6.5.3	Verstandelik vertraagdes	129
6.5.4	Minderbegaafde ("domnormale") leerlinge	130
6.5.5	Begaafde leerlinge	133
6.6	Samevatting	135

HOOFSTUK 7

7.	DIE PLEK VAN VOORLIGTING IN 'N STELSEL VAN GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	137
7.1	Inleiding	137
7.2	Begripsbepaling	137
7.2.1	Voorligting	137
7.2.2	Skoolvoorligting	140
7.2.3	Skoolvoorligtingsdiens	140
7.3	Beginnels waarop Voorligting berus	141
7.3.1	Antropologiese uitgangspunte	141
7.3.2	Opvoedkundige uitgangspunte	142
7.3.2.1	Individuele verskille	142
7.3.2.2	Die keusebeginsel	142

7.3.2.3 Die totaliteitsbeginsel	143
7.3.2.4 Die beginsel van kontinuïteit	143
7.4 Voorligting op primêre onderwysvlak	144
7.4.1 Doel met Voorligting op primêre onderwysvlak	144
7.4.2 Personeel vir Voorligting	145
7.4.3 Die praktyk van Voorligting	146
7.4.3.1 Die noodsaaklikheid van Voorligting vir die primêre skool	146
7.4.3.2 Die Voorligtingsprogram	146
7.5 Voorligting op sekondêre onderwysvlak	148
7.5.1 Doel met Voorligting op sekondêre onderwysvlak	148
7.5.2 Komponente van Voorligting	149
7.5.2.1 Persoonlikheidsvoorligting	149
7.5.2.2 Opvoedkundige Voorligting	149
7.5.2.3 Beroepsvoorligting	150
7.5.3 Die personeel wat die Voorligtingsprogram deurvoer	154
7.5.4 Opleiding van die Voorligter	156
7.6 Samevatting	157

HOOFSTUK 8

8. EMPIRIESE ONDERSOEK	158
8.1 Inleiding	158
8.2 Keuse van die ondersoekmiddel	158
8.3 Respondente	159
8.4 Samestelling en toepassing van die vraelyste	161
8.4.1 Redigering van die vraelyste	161
8.4.2 Finale samestelling van die vraelyste	161

8.4.2.1	Vraelys aan primêre skole	162
8.4.2.2	Vraelys aan sekondêre skole	162
8.4.3	Lengte van die vraelyste	163
8.4.4	Rangskikking van vrae	164
8.4.5	Begeleidende brief	164
8.4.6	Opvolgbrief	165
8.4.7	Terugontvangstes	165
8.5	Samevatting	165

HOOFSTUK 9

9.	PRIMÊRE SKOLE: AANBIEDING EN INTERPRETERING VAN VRAELYSRESPONSE	166
9.1	Inleiding	166
9.2	Groepering van leerlinge	166
9.3	Vakonderwys	171
9.4	Voorligting	174
9.5	Spesiale en aanpassingsklasse	182
9.6	Samevatting	189

HOOFSTUK 10

10.	SEKONDÊRE SKOLE: AANBIEDING EN INTERPRETERING VAN VRAELYSRESPONSE	190
10.1	Inleiding	190
A.	Algemeen	190
10.2	Funksionele Wiskunde en Natuur- en Skeikunde	191
10.3	Hoër en Standaardgraadvakke	192
B.	Praktiese kursus	200

10.4	Organisasie van die kursus	200
10.5	Fasiliteite, personeel- en handboekvoorsiening vir die Praktiese kursus	205
10.6	Beroepstoetrede van leerlinge in die Praktiese kursus	207
10.7	Waardes en tekortkominge van die Praktiese kursus	209
C.	Voorligting	210
10.8	Organisasie van Voorligting in sekondêre skole	210
10.9	Kwalifikasies en kwaliteite van die Voorligter	219
10.10	Die werkspatroom van 'n toepaslik opgeleide Voorligter	223
10.11	Waardes en tekortkominge van die nuwe gedifferensieerde onderwysstelsel in sekondêre skole	226
10.12	Samevatting	228

HOOFSTUK 11

11.	SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	229
11.1	Inleiding	229
11.2	Probleemstelling	229
11.3	Doel van die ondersoek	229
11.4	Grondslae en tegnieke vir gedifferensieerde onderwys	230
11.4.1	Begripsbepaling	230
11.4.1.1	Differensiasie	230
11.4.1.2	Opvoeding	230
11.4.1.3	Onderwys	230
11.4.2	Prinsipiële grondslae	230
11.4.3	Opvoedkundige grondslae	231
11.4.4	Tegnieke vir differensiasie	231
11.5	Individuele verskille by kinders	231
11.5.1	Oorsake van individuele verskille	231

11.5.2	Omvang van individuele verskille	232
11.5.3	Vermoë	232
11.5.4	Aanleg, bekwaamheid en prestasie	233
11.5.5	Belangstelling	233
11.5.6	Die voorkoms van individuele verskille by kinders in bepaalde leeftydskases	234
11.6	Opvoedkundige voorsiening vir individuele verskille vanaf 1925 tot einde 1971	234
11.6.1	Transvaal	234
11.6.2	Kaapprovinsie	235
11.6.3	Oranje-Vrystaat	236
11.6.4	Natal	236
11.6.5	Departement van Hoër Onderwys	237
11.6.6	Evaluering	237
11.7	Die nasionale beleid van gedifferensieerde onderwys vanaf 1972	238
11.7.1	Komitee van ondersoek	238
11.7.2	Wet no. 39 en 41 van 1967	238
11.7.3	Implementering op 1 Januarie 1972	238
11.7.4	Die Gemeenskaplike Matrikulasieraad	239
11.7.5	Toepassing van die nasionale beleid in die onderskeie provinsies	239
11.8	Onderwysvoorsiening vir buitengewone leerlinge in 'n stelsel van gedifferensieerde onderwys	239
11.8.1	Kriteria in die tipering van "buitengewoonheid"	239
11.8.2	Vorme van en voorsiening vir buitengewoonheid	240
11.9	Die plek van Voorligting in 'n stelsel van gedifferensieerde onderwys	240
11.9.1	Begripsbepaling	240

11.9.1.1	Voorligting	240
11.9.1.2	Skoolvoorligting	241
11.9.1.3	Skoolvoorligtingsdiens	241
11.9.2	Beginnels waarop Voorligting berus	241
11.9.3	Voorligting op primêre onderwysvlak	241
11.9.4	Voorligting op sekondêre onderwysvlak	242
11.9.4.1	Komponente van Voorligting	242
11.9.4.2	Die personeel wat die Voorligtingsprogram deurvoer	242
11.9.4.3	Opleiding van die Voorligter	243
11.10	Empiriese ondersoek	243
11.10.1	Keuse van die ondersoekmiddel	243
11.10.2	Respondente	243
11.10.3	Samestelling en toepassing van die vraelyste	243
11.11	Aanbieding en interpretering van vraelysresponse	244
11.11.1	Primêre skole	244
11.11.1.1	Groepering van leerlinge	244
11.11.1.2	Vakonderwys	246
11.11.1.3	Voorligting	246
11.11.1.4	Spesiale en aanpassingsklasse	250
11.11.2	Sekondêre skole	252
11.11.2.1	Funksionele Wiskunde en Natuur- en Skeikunde	252
11.11.2.2	Hoër en Standaardgraadvakke	253
11.11.2.3	Organisasie van die Praktiese kursus	255
11.11.2.4	Fasiliteite, personeel- en handboekvoorsiening vir die Praktiese kursus	256
11.11.2.5	Beroepstoetrede van leerlinge in die Praktiese kursus	256

11.11.2.6	Organisasie van Voorligting in sekondêre skole	258
11.11.2.7	Kwalifikasies en kwaliteite van die Voorligter	261
11.11.2.8	Werkspatroon van 'n toepaslik opgeleide Voorligter	263
11.11.2.9	Waardes en tekortkominge van die nuwe gedifferen= sieseerde onderwysstelsel in sekondêre skole	264
11.12	Kritiese oorskouing van die studie	264
11.13	Aanbevelings ten opsigte van verdere navorsing	265
11.14	Slotopmerkings	266

LYS VAN TABELLE

3.1	Normale verspreidingskurwe	26
3.2	Gradering van beroepe volgens algemene intelligensie	33
3.3	Intelligensie en beroepstoetrede	34
5.1	Personeelvoorsieningskaal vir die Praktiese kursus	106
9.1	Getal leerlinge in primêre skole	167
9.2	Getal skole met een of meer klasgroepe in enige standerd	167
9.3	Groeperingskriteria vir die indeling van leerlinge in klasgroepe binne 'n bepaalde standerd	168
9.4	Vakonderwys in die junior primêre afdeling	171
9.5	Vakonderwys in die senior primêre afdeling	172
9.6	Aanvang van vakonderwys in die senior primêre afdeling	173
9.7	Psigometriese toetsresultate wat in die primêre skool beskikbaar is en toetsafnemers wat daarvoor verantwoordelik is	174
9.8	Prosedure by Opvoedkundige Voorligting aan st. 5-leerlinge	176
9.9	Die behoefte aan 'n Voorligter en/of Remediërende onderwyser op die personeel van die primêre skool	178
9.10	Personeellede vir Voorligtings- en Remediërende werk	180
9.11	Spesiale en/of Remediëringsklasse by skole	183
9.12	Personeelvoorsiening vir spesiale en Remediëringsklasse	184
9.13	Voorsiening vir verstandelik vertraagde leerlinge in primêre skole sonder spesiale klasse	185
10.1	Getal leerlinge in sekondêre skole	190
10.2	Skole wat Funksionele vakke aanbied	191
10.3	Differensiasie tussen Funksionele en Praktiese Wiskunde	192
10.4	Skole wat Standaard- en Hoër Graadvakke gelyktydig in dieselfde lokaal aanbied	194

10.5	Verspreiding van leerlinge in Standaard- en Hoër Graadvakke in 'n aantal skole	195
10.6	Evaluering van die gelyktydige aanbieding van verskillende vakvlakke in dieselfde lokaal	196
10.7	Die ideale grootte van sekondêre skole	198
10.8	Minimum getal leerlinge vir die instelling of voortbestaan van 'n vak	199
10.9	Praktiese kursusse wat in skole aangebied word	200
10.10	Getal leerlinge in Praktiese kursusse	202
10.11	Minimum getal leerlinge vir die instelling van 'n Praktiese kursus	204
10.12	Fasiliteite vir leerlinge in die Praktiese en Gewone kursusse	205
10.13	Personeelvoorsiening vir die Praktiese kursus	206
10.14	Beskikbaarheid van handboeke vir die Praktiese kursus	207
10.15	Opvolging van leerlinge vanuit die Praktiese kursus met betrekking tot beroepstoetrede	208
10.16	Standerds met meer as een klasgroep	211
10.17	Saamgroepering, al dan nie, van klasse vir Voorligting	212
10.18	Persone wat probleme van leerlinge hanteer	216
10.19	Getal skole wat oor psigometriese toetse beskik en dit in die onderskeie skoolfasies gebruik	219
10.20	Getal skole wat oor verskillende kategorieë Voorligters beskik	221
10.21	Kwaliteite van 'n Voorligteronderwyser	222
10.22	Werkspatroon van 'n toepaslik opgeleide Voorligter	224
10.23	Verdeling van tyd tussen Voorligtingswerk en vakonderwys	225